

שלישי פטור. וכן המחשב על אכילתו לאור שלישי – לא פסלו. ולדעת ר' יוחנן – חייב ופסול. ותניא כוותיה.

וכן פסק הרמב"ם (פסוה"מ יח, י. ותימה במש"כ בפנים מאירות' להלן צו: שהלכה כחזקיה).

פו. הבכור, המעשר (בהמה), והפסח – מי הם אוכליהם, מתי והיכן?

הבכור נאכל לכהנים, המעשר – לכל אדם. הפסח – למנויו.
הבכור והמעשר נאכלים בכל מאכל לשני ימים ולילה שביניהם. הפסח נאכל צלי בלבד, ואינו נאכל אלא בלילה, עד חצות. יש אומרים שעד חצות מדאורייתא (ראב"ע, וכן דייקו (נ): ממשנתנו. וכן דעת רבי אלעזר בברכות ט.). ויש אומרים מדרבנן (רבי עקיבא ורבי יהושע שם), כדי להרחיק את האדם מן העבירה).
כתבו התוס' שהלכה כראב"ע. ואילו הרמב"ם (ק"פ ח) פסק כרבי עקיבא. שלשתם נאכלים בכל העיר – לפנים מחזמות ירושלים.

דף נז

פז. א. מתן דמים של בכור מעשר ופסח, כיצד?

ב. מנין שהבכור נאכל לשני ימים ולילה, ומנין שניתן לכהן בתמותו או במומו?
ג. האם ניתן ללמוד מן הלמד בקדשים, דבר שבמקצתו הוא נלמד במקומו, ובמקצתו הוא למד ממקום אחר?
א. לתנא דמתניתין, שהיא דעת ר' יוסי הגלילי (כפרש"י), הבכור והמעשר והפסח דמיהם ניתנים בזריקה על המזבח, כנגד היסוד – מתנה אחת. ואילו לרבי עקיבא ולרבי ישמעאל (לז) – הפסח בשפיכה (וע"ש).

ב. הבכור נאכל לשני ימים ולילה, שהוקש לחזה ושוק של שלמים מובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין. ור' עקיבא דרש מיתור יהיה לך – הוסיף הכתוב הויה אחרת בבכור, שיהא דינו בשני ימים ולילה (ולא נקישנו לתודה ליום ולילה). ואילו רבי ישמעאל אומר שאין צורך בכך, שהרי תודה גופה נלמדת משלמים, ואינה חוזרת ומלמד בהקש).

גם בכור בעל מום ניתן לכהן; לר' ישמעאל למדים זאת מיתור יהיה לך – הויה נוספת. ולרע"ק למדים מובשרם – אחד תם ואחד בע"מ.

ג. בגמרא פרשו מחלוקת רבי עקיבא ורבי ישמעאל, האם 'הימנו ודבר אחר' (= דבר שמקצת ממנו נלמד במקומו ומקצתו ממקום אחר), נחשב כדבר הלמד ממקום אחר שאינו חוזר ומלמד, אם לאו.
משמע מרש"י שאם ההקש נצרך ללימוד דברים המפורשים במקומו – שוב ניתן ללמוד ממנו גם דברים שנלמדו ממקום אחר לדברי הכל [לפי האבעית אימא' עכ"פ]. לא נקרא 'דבר הלמד בהקש' שאין למדים ממנו, אלא אם ההקש כולו בא לצורך הדבר הלמד. והתוס' תמאו על כך מכמה מקומות.